

Talousarviokehys ja talousarvion laadintaohje vuodelle 2027

Kunnanhallitus 15.06.2026 § 110
318/02.01.00/2026

Vuosittaisen talousarviovalmistelun käynnistämiseksi kunnanhallitus hyväksyy kunnan hallintosäännön 9. luvun 1 §:n mukaisesti talousarvion suunnittelukehykset ja talousarvion laadintaohjeet, joiden perusteella toimielimet laativat talousarvioehdotuksensa.

Julkisen talouden kehitys

Valtiovarainministeriön kevään taloudellisen katsauksen mukaisesti talouden toipuminen viivästyy Lähi-idän kriisin ja energian hinnan nousun vuoksi. BKT:n odotetaan kasvavan vain 0,6 prosenttia vuonna 2026, mutta kasvun odotetaan vahvistuvan 1,7 prosenttiin vuosina 2027-2028. Öljyn hinnan kasvu heikentää ulkoista kysyntää ja kotitalouksien ostovoimaa, mikä hidastaa sekä vientiä että yksityistä kulutusta. Asuntorakentaminen pysyy heikkona, työttömyys on korkealla ja työllisuuden paraneminen viivästyy.

Taustaoletukset*	2026	2027	2028
BKT	0,6	1,7	1,7
Työttömyysaste, %	9,8	9,4	9,0
Ansiotasoindeksi, muutos %	3,6	3,2	3,4
Kuluttajahintaindeksi, muutos %	0,6	1,4	1,9

*Lähde Valtiovarainministeriön taloudellinen katsaus 30.4.2026

Valtiovarainministeriön keväällä julkistaman kuntatalousohjelman mukaan kuntien taloudessa on edelleen tuntuva sopeuttamistarve. Kuntien talouspaineita lisäävät sovitut palkkaratkaisut, työttömyysetuuksien kasvaneet rahoitusvastuut, valtionosuuksiin kohdistuvat leikkaukset ja välttämättömät investoinnit. Toimintakulujen kasvun taustalla on etenkin henkilöstökustannusten kasvu ja palkankorotukset ovat suurimmillaan lähivuosina. Henkilöstökustannuksia hillitsee osin kuntien omat sopeutustoimet.

Kuntien peruspalveluiden painopiste on sivistys- ja kulttuuripalveluissa, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on laskeva. Laskeva palvelutarve ei kuitenkaan realisoitu menojen alenemisena samassa suhteessa, sillä menot eivät jousta mm. palveluverkkoon, henkilöstörakenteeseen ja lainsäädännöllisiin veloitteisiin liittyvien jäykkyyksien takia. Lisäksi varhaiskasvatuksen osallistumisaste ja erityisen tuen tarve ovat lisääntyneet viime vuosina.

TE-palvelu-uudistuksen myötä kunnille siirtyi osittainen työttömyysetuuksien rahoitusvastuu, joka on luonteeltaan suhdanneherkkää ja vaikeammin ennakoitavaa. Kuntien rahoitusosuus työttömyysetuuksista kasvaa portaittain työttömyyden keston mukaan ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyys aiheuttaa suuren osan kuntien työttömyysetuuksien rahoituskustannuksista.

Kuntien valtionosuuksien kasvu vaihtelee vuosittain. Valtionosuuksia pienentävät hallituksen aiemmin päättämät pysyvät vähennykset. Lisäksi vuonna 2027 valtionosuuksia heikentävät valtionosuuksista vähennettävien perustoimeentulotuen kustannusten voimakas kasvu sekä kehysriihessä päätetty indeksijarrun tason korottaminen 2,8 prosenttiyksikköön.

Samanaikaisesti valtionosuuksia kasvattavat kustannustenjaon tarkistukset ja indeksikorotukset. Määräaikaisten leikkausten päättyessä valtionosuuksien kasvu on voimakkaampaa vuosina 2028–2030. Kuntien peruspalvelujen valtionosuusuudistus sekä kiinteistöverouudistus ajoitettunevat tuleville taloussuunnitelmakausille.

Mäntsälän kunnan talouden kehitys, vuoden 2027 talousarviokehitys ja vuosien 2028-2030 taloussuunnitelma

Mäntsälän kunnan talous on ollut vuodesta 2020 lähtien positiivinen. Positiivinen tulos johtuu pääsääntöisesti valtionosuuksien ja verotulojen hyvästä kehityksestä ja maa-alueiden (yritystontit) myyntivoitoista. Kunnan taseessa kertynyttä ylijäämää on 74,2 milj. euroa, lainakanta on 78,4 milj. euroa.

Vuoden 2026 osalta ennustetaan tilikaudelle yli 2 milj. euron ylijäämää. Ylijäämä on lähinnä kirjanpidollinen johtuen sotekiinteistöjen yhtiöittämisestä aiheuttamasta myyntivoitosta.

Vuoden 2027 kehitys näyttää 2,7 milj. euron alijäämäistä tilikauden tulosta. Jo vuoden 2027 kehukseen on tehty merkittäviä kulusopeutuksia verrattuna vuoden 2026 talousarvioon. Talousarviokehityksen laatiminen on tehty yhdessä palvelualueiden kanssa. Menojen arvioinnissa on huomioitu kustannustason kasvu niissä kulueroissa, joissa kustannukset ovat tänä vuonna kasvaneet ja on tiedossa eri palvelusopimusten mukaiset hintojen korotukset.

Kunta-alan työehtosopimus hyväksyttiin keväällä 2025. Sopimuskausi kestää 29.2.2028 saakka. Kehyksessä on otettu huomioon sopimuskorotuksina 3,9 % vuodelle 2027, 2,4 % vuodelle 2028 vuosille vuodelle 2029 2,2 % ja vuodelle 2030 2,00 %. Palkkojen sivukulut on ennakoitu Kuntaliiton ja KT:n ennusteiden perusteella.

Talousarviokehityksen tuloslaskelmassa toimintatuotot pienenevät vuoden 2026 muutettuun talousarvioon verrattuna 36,9%. Muutos johtuu vuodelle 2026 kirjautuneesta Mäntsälän sotekiinteistöt oy:lle siirtyneiden rakennusten myyntivoitosta.

Toimintakulut kasvavat vuoden 2026 muutettuun talousarvioon verrattuna 0,3 %. Henkilöstökulut nousevat 2,3 % ja muut toimintakulut nousevat 13,9 % johtuen pääasiassa Anttilan ja Heikkilän päiväkotien rakennusten vuokratuloista. Muut kululajit laskevat verrattuna muutettuun talousarvioon.

Käyttötalouden toimintakate heikkenee 7,7 % vuoden 2026 muutettuun talousarvioon verrattuna.

Kunnan väestön kasvuksi strategian mukaisesti tavoitellaan 600 asukaan lisäystä vuoteen 2030 mennessä (vuoden 2026 talousarviossa 21 519 asukasta). Talousarvion laskelmissa arvioidaan väestön kasvavan suunnittelukaudella 0,2 % vuosittain.

Palvelualuekohtainen talousarviokehitys vuodelle 2027 on esitetty alla olevassa taulukossa (sisältäen ulkoiset ja sisäiset tulot ja menot). Palvelualueittain näkyy muutos muutettuun vuoden 2026 talousarvioon.

Ulkoiset ja sisäiset

	MTA 2026	TA Kehys palvelualueiden esitys 2027	Muutos %
KOKO KUNTA, vain ulkoiset			
TOIMINTATUOTOT	12 239 707	7 723 744	-36,9
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	124 000	199 000	60,5
TOIMINTAKULUT	-73 168 174	-73 395 266	0,3
TOIMINTAKATE	-60 804 467	-65 472 522	7,7
KOKO KUNTA, ulkoiset ja sisäiset			
TOIMINTATUOTOT	32 736 141	27 285 334	-16,7
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	124 000	199 000	60,5
TOIMINTAKULUT	-93 664 608	-92 956 856	-0,8
TOIMINTAKATE	-60 804 467	-65 472 522	7,7
HALLINTOPALVELUT			
TOIMINTATUOTOT	6 203 152	1 772 113	-71,4
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN		72 000	
TOIMINTAKULUT	-13 635 087	-13 636 156	0,0
TOIMINTAKATE	-7 431 935	-11 792 043	58,7
SIVISTYS JA HYVINVOINTIPALVELUT			
TOIMINTATUOTOT	3 462 704	3 304 914	-4,6
TOIMINTAKULUT	-59 851 559	-59 618 553	-0,4
TOIMINTAKATE	-56 388 855	-56 313 639	-0,1
TEKNINEN- JA ELINVOIMAPALVELUT			
TOIMINTATUOTOT	23 070 285	22 208 307	-3,7
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	124 000	127 000	2,4
TOIMINTAKULUT	-20 177 962	-19 702 147	-2,4
TOIMINTAKATE	3 016 323	2 633 160	-12,7

Taulukko: Ulkoiset ja sisäiset erät palvelualueittain verrattuna vuoden 2026 muutettuun talousarvioon.

Verorahoitus kehyksessä on arvioitu Kuntaliiton kevään ennusteiden mukaisesti. Kunnan veroprosentteihin ei ole tehty muutoksia. Kunnan veroprosentti on 8,3 % ja kehyslaskelmassa on käytetty nykyisiä kiinteistöveroprosentteja.

Verotuloennusteisiin ja valtionosuuksiin on odotettavissa vielä päivityksiä valtion budjettiesityksen edetessä. Alustavien laskelmien mukaan verotulot nousevat 1,1 % ja valtionosuudet laskevat 11,2 %. Kunnan vuosikatteenä tulisi 5,9 milj. euroa. Esitetty vuosikate ei tule kattamaan poistoja.

Kehyslaskelmassa on huomioitu Nivos Oy:ltä perittävä pääomalainan korko.

Talousarviovuonna 2027 korkokustannukset on arvioitu olevan n. 1,8 milj. euroa, suunnitelmavuosina korkokustannukset ovat yli 3,5 milj. euroa esitetyllä talous- ja investointisuunnitelmalla.

Kunnan tuloslaskelman suunnitelmavuosia on arvioitu varovaisesti kehukseen palvelualueiden vuoden 2025 toteutuman pohjalta. Suunnitelmavuosi 2028 näyttää alijäämäiseltä ja vuodet 2029-2030 näyttää lievästi ylijäämäiseltä, mikäli velkamäärä kasvaa yli 90 milj. eurolla eikä

toimintaan tehdä merkittäviä muutoksia. Suunnitelmavuodet tarkentuvat myöhemmissä talousarviokäsittelyissä.

Investoinnit ja lainakanta

Vuosina 2021-2024 on positiivisesta tilikauden tuloksesta tehty yhteensä 18 milj. investointivaraukset uimahallin rakentamiseen. Rakentaminen on ajoitettu vuosille 2028-2030.

Vuosina 2021-2025 lainakantaa on pystytty pienentämään suunnitelmallisesti 4743 eurosta/asukas 3757 euroon/asukas. Talousarviokehityksen liitteenä olevan investointisuunnitelma sisältää uimahallin rakentamisen lisäksi kirjaston uudisrakennuksen, Ehnroosin koulun lisärakentamisen ja muita pienempiä investointeja. Investointimenot liitteen mukaisessa investointisuunnitelmassa ovat tulevalle neljälle vuodelle 91,8 miljoonaa euroa.

Kunta ei pysty rahoittamaan investointeja tulo-rahoituksella ja kunnan velkamäärä tulee uudelleen kasvamaan. Nykyisen suunnitelman mukaisilla investointimenoilla lainamäärän kasvu on yli 60 miljoonaa, joka lisää myös arviolta kunnan korkokustannuksia vuodesta 2026 vuoteen 2030 arviolta n. 2 milj. eurolla. Investointeja tulee karsia ja priorisoida lautakuntavaiheessa huomioiden suunnitelmavuosien vuosikatteen suuruus ja sen mahdollistama investointivara.

Uimahallin vuosikatetta heikentävä vaikutus on arvioilta n. 0,9-1 milj. euroa vuosittain toiminnan käynnistyessä. Myös mahdollinen kirjasto- ja koulurakentaminen tulee lisäämään kunnan jatkuvan toiminnan kustannuksia taloussuunnitelmavuosien jälkeen, kun investoinnit valmistuvat. Palvelurakennetta tulee tarkastella kriittisesti kokonaisuudessaan. Kunnanhallitus ottaa kantaa lautakuntien esitykseen 26.10 ja 9.11.2026 kokouksissaan.

Kunnan investointimenot kehityksessä vuodelle 2027 on arvioitu olevan 9,1 milj. euroa. Kunnan vuosikatteen ollessa kehityksessä 5,9 milj. euroa, tulisi investoinneista merkittävä osa rahoitettavaksi 3,2 milj. lainarahoituksella.

Vuonna 2027 lainakanta kokonaisuudessaan kasvaa n. 2,4 milj. eurolla. Kunnan velkamäärä talousarviokehityksessä 2027 on n. 68,2 milj. euroa (3 244 euroa/asukas).

Valmistelija

Talousjohtaja Samola Riitta, riitta.samola@mantsala.fi

Esittelijä

Kunnanjohtaja Laurila Hannu

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää

- 1) hyväksyä vuoden 2027 talousarviokehityksen liitteenä olevan tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja investointisuunnitelman talousarvion valmistelun pohjaksi. Lisäksi kunnanhallitus edellyttää, että huomioiden rahoitusvaje on tarvetta käydä läpi kaikki käyttötalouteen liittyvät lisäykset sekä investointimenojen tarpeellisuus.

- 2) hyväksyä vuoden 2027 talousarvion ja taloussuunnitelman 2028-2030 alustavan laadintaohjeen kunnan ja sen palvelualueiden talousarvion valmistelun lähtökohdaksi.

Käsittely

Talousjohtaja Riitta Samolaa kuultiin asiantuntijana pykälän yhteydessä.

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.

Liite 1. Mäntsälän kunta/tulos- ja rahoituslaskelma 2027 ja tunnusluvut
Liite 2. Talousarvion 2027 ja taloussuunnitelman 2028 – 2030 laadintaohje
Liite 3. Investointisuunnitelma 2027-2030